

Nynäshamns Naturskolas

verksamhetsberättelse för 2001

Inledning

Naturskolan startade 1988 och ligger ute på Sjöudden vid sjön Muskan i Ösmo. Naturskolan tar emot barn/elever från 4 års ålder upp till 16 år. Skolklasserna besöker Naturskolan en gång per läsår. Där bedrivs undersökande arbetssätt kring olika teman. Inför varje besök på Naturskolan förbereds klassen av sin lärare, därpå sker efterarbete på hemskolan. Varje årskurs har sitt eget tema t ex, småkryp i skogsbacken, sinnena, forntida tekniker, vinterekologi och inventering i Alhagens våtmark. *Genom att på ett tidigt stadium vara ute mycket i naturen grundläggs en känsla för naturen, det i sin tur ger en grund att förstå våra miljöproblem.*

I skolplanen 1999-2002 står det att "Naturskolan skall utgöra en resurs i miljöundervisningen och utvecklas inom skolans verksamhetsområde" (s 4).

Anställda

Under vårterminen arbetade Mats Wejdmark 100 % som föreståndare på Naturskolan och Robert Lättman arbetade 50 % som lärare. Den följande höstterminen var Mats Wejdmark föräldraledig och Robert Lättman arbetade 100 % som vikarierande föreståndare för Naturskolan.

Klasser

Klasserna kommer till Naturskolan en gång per läsår. Antalet syns nedan.

Tid	Antal klasser	Antal elever
Vårtermin 2001	51 st	Ca 1300
Hösttermin 2001	47 st	Ca 1200
Totalt	98 st	Ca 2500

Följande teman gäller för de olika årskurserna

4-5 år	Hitta Vilse, hösten (förskola)
6-år	Knoppar (vissa klasser åk 0-2), Hitta Vilse (Stora Vika)
Åk 1	Småkryp i skogsbacken
Åk 2	Sinnena
Åk 3	Forntida tekniker
Åk 4	Vinterekologi, elden (vissa klasser åk 4-5)
Åk 5	Vinterekologi
Åk 6	Inventering i Alhagens våtmark
Åk 8	Skogsskador
Åk 9	Kvävetvets inverkan på djur och växter i Alhagens våtmark
	Skogsskador
Grundsär 1-6	Hitta Vilse

Under året har Naturskolans praktikant Pia Engström haft olika naturteman med Sunnangruppen från Tallbacka och "Gunilla-gruppen" (6-9B) från Vanstaskolan vid sammanlagt 20 tillfällen. Varje tillfälle på 2,5 timmar utgår från Naturskolans ordinarie utbud och är anpassat för de elever med särskilda behov som ingår i dessa två grupper. Arbetet med "Gunilla-gruppen" utmynnade i en utställning 22 maj –8 juni i utställningslokalen under biblioteket i Nynäshamn.

Temautveckling

Under året har Naturskolan skapat ett nytt kompletterande tema för åk 5. Temat "Elden" syftar till att stilla nyfikenheten (utan att döda den) kring elden, sprida förståelse om riskerna med elden men också att sprida kunskap om hur man på ett kontrollerat sätt kan göra upp eld. Eleverna får genom ett undersökande arbetssätt göra upp eld med hjälp av elddon vars funktion inte avslöjas förrän alla gjort seriösa försök att antända sina gruppvis uppbyggda eldstäder.

Arbetet med att skapa två teman för förskolans 4-5 åringar påbörjades under året. "Hitta Vilse" och "Hösten" där den förstnämnda är en överlevnadsutbildning för barn och den andra är en dag för barnen att upptäcka hur naturen förbereder sig för vintern.

I början av året färdigställdes videofilmen "Naturskolan och våtmarken Alhagen år 2000" som påbörjats året innan. Den berättar om avloppsvåtmarkens funktion och om hur åk 6 och 9 arbetar i våtmarken under sin fältdag med Naturskolan. Den har distribuerats till alla skolor och bibliotek. Den har också visats på TV Nynäshamn. Filmen gjordes i samarbete med TV Nynäshamn och sponsrades av VA-förvaltningen och informationsenheten på kommunen. Videon som är 35 min lång kan användas både av allmänt intresserade och av lärare som förarbete för åk 6 och 9 innan de ska till Alhagen.

Kurser

Följande kurser har getts av Naturskolan under året.

Vårtermin 2001			Hösttermin 2001		
Kurs	Kurslängd	Antal deltagare	Kurs	Kurslängd	Antal deltagare
Datautbildning Vanstaskolan	8 x 1 dag	10st/tillf.	Datautbildning Vanstaskolan	8 x 1 dag	10st/tillf.
Först ute sen IT	4 x 1 dag	8st/tillf.	Barnsäkerhetsutb.	2 x 1 dag	13 resp 17
Trångsund *	2 x 0,5 dag	15st/tillf.	Öppna ögon i naturen - hösten	1 x 1 dag	7st
Miljöutb. förskolan dag 3 *	1 x 2 tim	13st	Miljörådsutbildning för elever	1 x 1 dag	17st
WWF mångfald	1 x 1 dag	17st	Kompostutbildning	1 x 2 tim	10st
PIKE-kurs	1 x 1 dag	18st			
Totalt	15,25 dagar		Totalt	12,25 dagar	

* Dessa två halvdagar var de sista i en föreläsningsserie på sex halvdagar som såldes till Trångsund.

* Detta var de sista timmarna i en 2,5 dagars miljöutbildning som all förskolepersonal i Nynäshamns kommun tagit del av. Kursen har getts under tre år.

Nätverk

Naturskolan driver nätverk inom skola och förskola för att stimulera Agenda 21-arbetet och miljö- och hälsoarbetet inom kommunen. Följande möten har ägt rum under året.

Vårtermin 2001		Hösttermin 2001	
Nätverk	Antal tillfällen	Nätverk	Antal tillfällen
Skolans miljögrupp	3 x 2,5 tim	Skolans miljögrupp	1 x 2,5 tim
Förskolans miljöombud	3 x 2,5 tim	Förskolans miljöombud	1 x 2,5 tim
Kreativa gårdar	1 x 3 tim	Kreativa gårdar	1 x 2 tim

Miljödiplomering (förskolans och skolans checklista)

Naturskolan har, tillsammans med miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram checklistor för miljö- och hälsoarbete inom förskola och skola. De reviderade upplagorna blev klara Ht 2000. Under 2001 har arbetet riktats in på information om checklistorna och hur man kan gå tillväga för att bli diplomerad. Följande informationstillfällen har getts.

Vårtermin 2001		Hösttermin 2001	
Målgrupp	Antal tillfällen	Målgrupp	Antal tillfällen
BUN	1 (25/1)	Skola personal	2 (13/8 och 15/8)
Förskolechefer	1 (22/3)	Förskola personal	10* (7/9, 11/9, 14/9, 21/9, 12/10, 19/10, 12/11, 19/11, 3/12)
Förskola personal	2 (9/2 och 7/5)		

*6 av de 10 tillfällena ska snarare betraktas som utbildning då upplägget inspirerats av Håll Sverige Rents "framtidswerkstad" och pågick 2,5-3 tim med en miljöhandlingsplan som slutresultat.

För att stödja och följa upp miljöarbetet har Mats Wejdmark också under året deltagit på flera av Viaskolans miljögruppsmöten som de har en gång i månaden. Han har också deltagit på två ledningsmöten under våren vilket ledde till att miljöfrågorna på Viaskolan fick en framflyttad position följande läsår.

Checklistan för miljö- och hälsodiplomering i skolan har under året kompletterats med en checklista för eleverna. "Elevernas checklista" färdigställdes lagom till miljörådsutbildningen i slutet av november. Syftet med denna är att lyfta fram elevernas delaktighet och ge tips och idéer om hur man kan arbeta med checklistans olika punkter. Checklistan ska också stimulera eleverna att starta miljöråd på sina skolor. Under året hade 4 skolor ett miljöråd.

Mats presenterade miljödiplomeringen för Lions vilket utmynnade i att Lions sponsrar med 5000 kr för att klasserna ska arbeta med så kallade planetskötarkontrakt. Det är ett elevprojekt som ingår i arbetet med miljödiplomeringen. Pengarna lottas ut till den klass som klarat sina åtaganden i kontraktet.

Mats var på en rektorskonferens under våren och informerade alla rektorer om den nya miljö- och hälsodiplomeringen.

Mats var i maj på Västerby ekoskola och föreläste om miljö- och hälsodiplomeringen.

Robert var med på ett miljögruppsmöte på Vanstaskolan 17/9. Mötet behandlade upplägget för kommande arbete med miljö- och hälsodiplomeringen.

Projekt

I början av året startades *förskolegårdsprojektet*. Syftet med projektet är att utveckla förskolegårdarna inom Nynäshamns kommun så att de kan bidra till att barnen får nära naturupplevelser och ökad kunskap om ekologi, kretslopp, växter och djur. Vidare ska de fylla barnens behov av motorisk träning, lek, god hälsa, upptäckarglädje, kreativitet, lugn och ro mm. Initiativet till projektet har tagits av förskolornas miljöombud. Tillsammans med respektive förskolas "utegrupp" inventerade Naturskolan under året 3 förskolegårdar i syftet att utveckla dessa mot ovan nämnda mål. Förskolechefer och politiker i BUN informerades om projektet i början av året (13/3 resp. 19/4).

Hagmarksprojektet i Sunnerby har under året fortsatt. Syftet med projektet, som startade 1997, är att kombinera utomhuspedagogik med IT (datorer, digitalkamera, bildbehandling, multimedia). 6 skolor runt om i Sverige är med i projektet som koordinerats från Linköpings Universitet (Centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik). Eleverna i Sunnerby som har jobbat med projektet har varit mellan 6 och 9 år.

I projektet förenas IT, utomhuspedagogik och naturvård genom att studier och arbete är förlagt till Torps hage (Axels hage) som är 12,5 ha stort. Den ursprungliga floran och faunen i hagmarken är hotad på grund av igenväxning som i sin tur beror på att hävden upphörde när jordbruket moderniserades. Ett mål är att få tillbaka den ursprungliga hävdgynnade floran och faunen. Med hjälp från bland annat tre rektorsområden, Landstingets miljövårdsfond och Nynäshamns kommuns miljövårdsfond har 98000 kr samlats in. Pengarna har använts till bland annat röjning och gärdesgårdsbygge.

Under 2001 har arbetet utvecklats. Iris Koivumäki, en student från Botaniska Institutionen på Stockholms universitet, gjorde under sommaren sitt examensarbete (10p) i växtekologi i hagmarken. Hon tittade på artrikedom och populationsutveckling hos två målarter; gullviva och mandelblomma. I arbetet ingick också en inventering av alla kärlväxter i utlagda inventeringsrutor. Dessa rutors placering är noga beskrivna för att möjliggöra en framtida inventering och jämförelse.

Ett samarbete med Svenska Naturskyddsföreningen påbörjades i syfte att stängsla in en mindre del av hagmarken för att kunna påbörja ängsslätter med lie. En skötselplan togs gemensamt fram under året.

Efter kontakter med Länsstyrelsen, som i juli besökte hagmarken, framarbetades också en "åtgärdsplan för bevarande av betesmarker och slätterängar". Länsstyrelsen hade under hösten en kursdag om hur man kan tolka gamla kartor för att bedöma naturvärden.

Artiklar om projektet har skrivits under året i Naturskoleföreningens skrift Bladet, tidskriften Skogen i skolan, tidningen Land och WWF:s Naturvaktarna.

Naturskolan har också *årliga rullande projekt*. Dessa fortsatte under året med nya klasser. Projekt som skolorna arbetade med under året är "butiksväktare" (åk 5) och "bilvårdsväktare" (åk 9) som är ett samarbete med miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, "En droppe vatten" (åk 1 och 4) och "Sunes sopbok" (åk 3).

Miljöredovisning

Enkäterna med frågor om miljö- och hälsoarbete inom BUF som skickades ut i december 2000 sammanställdes av Naturskolan i januari och föredrogs därefter för BUN. Enkäter för 2001 skickades ut i november med 14/12 som sista inlämningsdatum.

Miljö- och hälsoplan

Naturskolan fick, i egenskap av A 21-ansvarig, under året uppdraget att skriva en miljö och hälsoplan för Barn och utbildningsförvaltningen. Detta arbete fortsätter under 2002.

Övrigt

Under våren genomfördes en enkätundersökning i syfte att utvärdera Naturskolans verksamhet och få en bild av förskolans tankar om hur Naturskolan skulle kunna fungera som en resurs för förskolan. Denna **utvärdering** ska ligga till grund för att förbättra Naturskolans verksamhet.

Samarbetet med kommunens A 21-arbetare fortsatte. Under året hade Naturskolan sammanlagt 4 möten med kommunens nya Agenda 21-samordnare Ingela Johansson och kommunens hälsoplanerare Gun Svedman. På mötena diskuterades bland annat framtida miljöutbildningar och kommande arbete med olika kommunala planer.

Naturskolan deltog på ett PAF-möte under hösten. På mötet deltog personer från olika förvaltningar för att diskutera det nya A 21- och folkhälsoprogrammet. PAF betyder Plan, Agenda 21 och Folkhälsa.

Mats föreläste 29/3 på Aspö Naturskola i Skövde om hur Naturskolan i Nynäshamn bedriver natur och miljöarbete inom kommunen.

Naturskolan och järnåldershuset ansvarade för en **natur- och kulturdag** 13 maj. Dagen som var en kombinerad aktivitetsdag och öppet hus arrangerades i samarbete med Naturskyddsföreningen, Nynäshamns ornitologiska förening och scouterna.

Mats var på Torö skola en eftermiddag under våren och hjälpte till med en natur och miljöplan.

Naturskolan anordnade 3 halvdagar i juni för VA-förvaltningens personal i Alhagens våtmark. Naturskolans arbete med åk 6 och 9 redovisades och deltagarna utförde praktiska moment tagna ur lärarhandledningarna.

Mats informerade på svenska flaggans dag på Nynäshamns hembygdsgrd om Naturskolans verksamhet.

Mats föreläste på våtmarkskonferensen 2/10 som VA-förvaltningen anordnade. Där redogjorde han för Naturskolans pedagogiska arbete med åk 6 och 9 i Alhagens våtmark.

Robert föreläste 5/11 för Inner Wheel på konferenshotell Utsikten om Naturskolans verksamhet.

Naturskolan har en **permanent terrarieutställning** och hyser ett antal olika djur i syfte att visa hur man kan pedagogiskt använda dessa för att resonera med elever vad olika djur kräver för att överleva och för att synliggöra ekologiska problem. Att sköta och odla djur har också ett

stort värde för att utveckla den empatiska förmågan hos barn. Djuren har också en avdramatiserande effekt då många barn bär på en rädsla för till exempel ormar, spindlar och kackerlackor. På Naturskolan finns ormar, kongoguldbaggar, dödskallegackerlackor, syrsor, vandrande pinnar, fågelspindel mm. De klasser, lärare eller förskolepersonal som vill komma på studiebesök får göra det och de som vill påbörja en odling får ta med sig djur från Naturskolan. Naturskolan har också skrivit ett eget handledningshäfte (ht 2000) för lärare och förskolepersonal som delades ut i början av året till samtliga skolor och förskolor.

Ett antal klasser har under året varit på *lägerskola* på Naturskolan. Det är gratis för kommunens klasser att komma på lägerskola.

Fortbildning

Handledarkurs i Uppsala (4 dagar, Mats och Robert 11-12/1, 1-2/2).

Seminarium om miljöledningssystem i Eskilstuna (1 dag, Mats 31/1)

Naturskoleföreningens årsmöte och utbildning om de stora däggdjuren i Hunneberg (1,5 dag, Mats och Robert 30-31/3).

Nordisk-Baltisk konferens om utomhuspedagogik hölls i Naturskoleföreningens regi på Härjarö. 48 deltagare från de nordiska och baltiska länderna deltog i 4 dagar (12-15/6). Mats organiserade konferensen tillsammans med andra styrelsemedlemmar från Naturskoleföreningen.

Kurs i utomhuspedagogik med Joseph Cornell i Lund (2 dagar, Robert 9-10/8).

WWF:s kurs Biologisk mångfald i jordbrukslandskapet på Täby Naturskola (1 dag, Robert 20/8).

Fastighet

Renovering av fönster påbörjades under försommaren, vilket innebär att fönstren skrapas, tvättas, oljas, kittas och målas. Arbetet utförs av Naturskolan.

Renovering av skorsten och takstegar utfördes av inhyrda plåtslagare i december.

Nynäshamns Naturskola 2002-02-22

Mats Wejdmark och Robert Lättman

Viaskolan	Tel	Fax	Mobil
Skolgatan 35-37	08 520 73565	08 520 38590	070 638 85 90
149 30 Nynäshamn			

E-post: mats.wejdmark@naturskolan.pp.se robert.lattman@naturskolan.pp.se